

M
U
Z
Y
K
A

D
U
C
H
O
W
O
Ś
C
I

II OGÓLNOPOLSKA
KONFERENCJA NAUKOWA

DUCHOWOŚĆ W MUZYCE

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

8-9 KWIETNIA 2026

WROCŁAW

KIEROWNICTWO NAUKOWE I ORGANIZACYJNE:
DR HAB. TOMASZ KIENIK, prof. AMKL

KIEROWNICTWO ORGANIZACYJNE:
MGR MARTYNA KRYMSKA-RENK

WYKŁAD INAUGURACYJNY

ks. prof. dr hab. Sławomir Stasiak

Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu

Śpiewana liryka religijna jako wyraz wiary

Ks. Sławomir Stasiak - święcenia kapłańskie przyjął w 1990 roku we Wrocławiu. Studiował teologię w Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, a następnie kontynuował naukę podczas studiów specjalistycznych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (doktor teologii biblijnej) oraz w Rzymie w Pontificio Istituto Biblico (licencjat nauk biblijnych).

Po uzyskaniu magisterium z teologii posługiwał jako wikariusz w Bolesławcu, prefekt w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Legnickiej, wicerektor w WSD w Legnicy, dyrektor Wydziału Katechetycznego Legnickiej Kurii Biskupiej oraz koordynator Ogólnopolskiej Olimpiady Teologii Katolickiej.

W 1994 roku, na podstawie pracy pt. „Idea wywyższenia w Starym Testamencie” otrzymał tytuł licencjata kanonicznego nauk teologicznych PWT w zakresie teologii systematycznej. Studia doktoranckie (KUL) zakończył w 1998 roku pracą naukową pt. „Specyfika rzeczownikowych terminów eschatologicznych w Listach Pasterskich”, a w 2003 roku obronił pracę pt. „Gesù é signore del sabbato” i uzyskał tytuł licencjata nauk biblijnych w Rzymie.

W 2010 roku po napisaniu rozprawy pt. „Wywyższenie w listach św. Pawła na tle greckiej literatury klasycznej” otrzymał tytuł doktora habilitowanego nauk teologicznych, a w 2012 roku profesora nadzwyczajnego PWT.

Od 2014 do 2022 r. pełnił funkcję Prorektora ds. promocji i współpracy z zagranicą Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu.

Od 1 września 2022 r. pełni funkcję Rektora Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu.

W 2023 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał mu tytuł profesora nauk teologicznych w dyscyplinie nauki teologiczne. Od 1 września 2025 r. pełni funkcję Przewodniczącego Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola.

dr Bartłomiej Barwinek

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

Muzyczna aksjologia Rogera Scrutona

„[...] dzieło sztuki od czasów Oświecenia stało się paradygmatem kultury wysokiej – nie bez przyczyny. Kiedy upada wspólnota kultury, życie etyczne może być zachowywane i odnawiane tylko dzięki wysiłkom wyobraźni. A to – jednym słowem – decyduje o znaczeniu kultury wysokiej”, orzeka Roger Scruton w *Przewodniku po kulturze nowoczesnej dla inteligentnych*. Ów wybitny konserwatywny filozof – gdy pisze o dziele sztuki jako o symbolu i refugium fundamentalnych wartości duchowych – zdaje się wskazywać przede wszystkim na muzykę i dzieło muzyczne.

Świadczy o tym przede wszystkim szczególne znaczenie, jakiego filozof przydaje sztuce dźwięków w kontekście relacji człowieka do otaczającej go rzeczywistości.

To nie co innego jak właśnie muzyka stanowić ma zwierciadło, w którym najdoskonalej rozpoznajemy naszą podmiotowość – przy pomocy ważnego narzędzia etyki, jakim jest wyobraźnia, penetrujemy unikalną „przestrzeń własną” muzyki, zbliżając się tym samym do „tego, co niewypowiedziane”. Więcej, obcowanie z muzyką odtwarza dla nas także wzorcową ekonomię relacji.

Wynotowane wyżej wątki stawiam sobie za punkt wyjścia do prześledzenia zależności, jakie zachodzą między scrutonowskimi „wielkimi tematami”: konserwatywną etyką i elitarystyczną estetyką muzyczną. Spróbujemy podążyć drogą pytań i udzielanych przez filozofa odpowiedzi o wartość muzyki i jej duchowe znaczenie – w aspekcie kultury muzycznej jako fenomenu życia społecznego, lecz przede wszystkim z perspektywy aksjologii doświadczenia dzieła muzycznego oraz zachodniej twórczości muzycznej jako takiej.

Bartłomiej Barwinek – absolwent specjalności teoria muzyki i gra na organach w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, gdzie jest zatrudniony od 2016 r. W 2025 roku, na podstawie dysertacji *Poezja Friedricha Hölderlina (1770–1843) w muzycznych interpretacjach romantyzmu i modernizmu* (promotor: dr hab. Marcin Trzęsiok) uzyskał z wyróżnieniem stopień doktora.

Do jego zainteresowań badawczych należą m.in. historia i estetyka muzyki klasyczno-romantycznej oraz hermeneutyka muzyczna.

mgr Jan Bielak

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Karol Szymanowski a sufizm

W dyskursie poświęconym Karolowi Szymanowskiemu rozpowszechniony jest pogląd o inspiracji kompozytora sufizmem. Komentatorzy wskazują na związek tego prądu duchowości muzułmańskiej z fascynacją Szymanowskiego kulturą arabsko-perską oraz jego własną koncepcją erotyzmu mistycznego, tzw. religią miłości. Jako przejaw tego związku podaje się „orientalne” dzieła należące do drugiego okresu twórczości kompozytora, wśród których szczególne miejsce zajmują te oparte na wierszach średniowiecznych poetów perskich: *Pieśni miłosne Hafiza* op. 26 oraz *III Symfonia „Pieśń o nocy”* op. 27. Ta głęboko utrwalona wykładnia opiera się na przesłankach, które przy dokładniejszym zbadaniu budzą poważne wątpliwości. Nie dysponujemy ani jednym niepodważalnym dowodem na zainteresowanie Szymanowskiego myślą, praktyką lub historią sufizmu. Wykorzystane przez niego wspomniane teksty są swobodnymi parafrazami dokonanyymi przez poetów Hansa Bethgego i Tadeusza Micińskiego, którzy nie znali języka perskiego. Co więcej, panteistyczne przesłanie, które wielu badaczy odczytuje w *III Symfonii*, jest niezgodne z założeniami sufizmu (choć często mylnie z nim wiązane). To tylko część niejasności i nieporozumień dotyczących tej problematyki. Ją właśnie podejmuje niniejszy referat. Jego celem jest rewizja pojęcia „sufizmu Szymanowskiego”, umiejscowienie go na tle poglądów oraz przekonań duchowych kompozytora, a także ukazanie fundamentalnej roli, jaką w jego rozpowszechnieniu odegrał Jarosław Iwaszkiewicz

Jan Bielak - jest zatrudniony na stanowisku asystenta w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Absolwent teorii muzyki oraz dyrygentury – oba kierunki ukończył z wyróżnieniem. Zdobywca grantu naukowego na zrealizowanie projektu w kategorii twórczość artystyczna, zatytułowanego *Pieśni Karola Szymanowskiego. Opracowanie kompletnej monografii oraz jej międzynarodowa promocja* w ramach I edycji programu „Perły nauki”, organizowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Bierze udział w konferencjach naukowych w Polsce i za granicą. Publikuje m.in. w *Kwartalniku Młodych Muzykologów* i *Notesie Muzycznym*.

dr hab. Renata Borowiecka, prof. AMKP

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Psalmy w interpretacji muzycznej współczesnych kompozytorów krakowskich

Muzyka inspirowana tematyką religijną stanowi fenomen powojennej kultury polskiej, zjawisko wyjątkowe, uwarunkowane wieloma czynnikami m.in. sytuacją historyczną, polityczno-społeczną, ale i doświadczeniami osobistymi. Bez wątplenia dominujący ton polskiej twórczości kręgu humanizmu chrześcijańskiego nadali tak znamienici kompozytorzy jak Krzysztof Penderecki i Henryk Mikołaj Górecki, którzy poprzez swoje dzieła wskazali ponownie na wartości fundamentalne, transcendentne. W środowisku krakowskim II połowy XX wieku i pierwszego ćwierćwiecza XXI stulecia utwory religijne – poza nielicznymi wyjątkami – nie wpisują się w główny nurt twórczy, tworząc raczej ścieżki równoległe do dróg wiodących.

Choć kompozycje reprezentują zróżnicowane formy i gatunki oraz oblicze estetyczne, pewną wspólnotę dostrzec można w zakresie rezonujących tekstów słownych i wątków tematycznych. Z pewnością do znaczących i często interpretowanych muzycznie należą psalmy. Ten swoisty „zbiór” formuł modlitewnych – jak pisał Benedykt XVI – wyraża „całe ludzkie doświadczenie” i „całą gamę uczuć wypełniającą egzystencję człowieka”. Zdaniem Ojca Świętego dominującymi i podstawowymi dla wszystkich psalmów są dwa powiązane ze sobą wątki: błaganie (połączone ze skargą) i uwielbienie. Wyraziście dochodzą one do głosu w umuzycznieniach twórców związanych z Krakowem m.in. K. Pendereckiego, B. Schaeffera, J. Łuciuka, M. Stachowskiego, H.J. Batora, W. Widłaka czy M. Chyrzyńskiego. Interpretacje psalmów stanowią ważne świadectwo o danym czasie historycznym i kluczowych postaciach, systemie wartości, jednocześnie odsłaniając indywidualną osobowość i duchowość artystów, ich wewnętrzny świat przeżyć i doświadczeń

Renata Borowiecka – teoretyk muzyki, absolwentka Akademii Muzycznej w Krakowie. pracownik Katedry Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego. Od września 2020 pełni funkcję prodziekana Wydziału Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej. Członek Sekcji Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich oraz Polskiego Towarzystwa Analizy Muzycznej. W pracy naukowej skoncentrowana na muzyce włoskiej – początkowo świeckiej przełomu XVI i XVII wieku, następnie religijnej doby XVIII stulecia, a w latach ostatnich – polskiej współczesnej muzyce religijnej. Autorka nagrodzonej dysertacji *Sekwencja „Stabat Mater” w twórczości kompozytorów włoskich XVIII wieku. Od słowa do muzycznej interpretacji*, (2007) i monografii *Twórczość religijna Pawła Łukaszewskiego. Muzyka jako wyraz zmysłu wiary artysty* (2019), haseł encyklopedycznych i referatów konferencyjnych.

prof. dr hab. Marcin Bortnowski

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Teologia muzyki Sofii Gubaiduliny

Referat podejmuje zagadnienie specyficznej „teologii w muzyce” Sofii Gubaiduliny, rozumianej jako obecność myśli teologicznej w strukturze dzieła muzycznego. Punktem wyjścia jest definicja teologii muzyki, osadzona tradycji chrześcijańskiej. Szczególna uwaga poświęcona zostaje biografii kompozytorki i momentowi jej konwersji na prawosławie, który w decydujący sposób wpłynął na kształt jej języka muzycznego i symboliki zawartej w dziełach muzycznych. Analiza wybranych dzieł – *Introitus*, *Offertorium*, *Siedem słów*, *In croce*, a także dyptyku *Pasja i Zmartwychwstanie wg św. Jana* – ukazuje wielopoziomowe funkcjonowanie symbolu w muzyce Gubaiduliny: od symboliki idei, przez symbolikę liczb i struktur formalnych, po gest wykonawczy i fakturę omawianych dzieł. Szczególną rolę odgrywa symbol krzyża, obecny zarówno w warstwie dramaturgicznej, jak i w samym procesie wykonawczym. Referat dowodzi, że twórczość Gubaiduliny nie jest jedynie artystyczną ilustracją treści religijnych, lecz stanowi autonomiczną formę refleksji teologicznej, w której muzyka staje się przestrzenią objawiania sensu transcendentnego.

Marcin Bortnowski – kompozytor, profesor sztuki. Urodzony w 1972 r. w Żarach. Absolwent Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie kompozycji G. Pstrokońskiej-Nawratil (dyplom z wyróżnieniem). Od 1998 r. związany z macierzystą uczelnią jako pedagog. Twórca muzyki symfonicznej, kameralnej i elektroakustycznej, prezentowanej na festiwalach w kraju i za granicą. Laureat licznych konkursów kompozytorskich, autor publikacji naukowych, aktywny animator życia muzycznego.

dr Szymon Borys

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

Muzyka religijna w imperialnym projekcie Kremla

Celem niniejszego artykułu jest próba ukazania roli muzyki religijnej w ramach imperialnego projektu Kremla. Punktem wyjścia jest teza, iż Rosja Władimira Putina, wprost odwrotnie do Rosji epoki radzieckiej funkcjonuje w sojuszu z Rosyjskim Kościołem Prawosławnym i przyjmuje cechy swoistego „Państwa Kościelnego”, w którym władza polityczna i religijna pozostaje w ścisłej relacji i wzajemnie się legitymizuje. Jednym z głównych źródeł tego stanu rzeczy jest rozłam w Ukraińskiej Cerkwi Prawosławnej. Kryzys ten stanowi jedną z głównych osi ideologicznego uzasadnienia prowadzonej przez Moskwę wojny przeciwko Ukrainie. Muzyka liturgiczna kościoła prawosławnego rozumiana jest tu jako konserwatywna praktyka muzyczna o ściśle określonych założeniach teologicznych i estetycznych. Jej strukturalna niezmienność, zakorzenienie w tradycji oraz orientacja na przeszłość czynią z niej nośnik idei trwałości i wieczności – wartości kluczowych dla współczesnej ideologii państwowej Kremla. Muzyka cerkiewna wpisuje się tym samym w szerszy projekt symboliczny, w którym Rosja przedstawia się jako spadkobierczyni historycznej „Rusi” oraz jedyna depozytariuszka chrześcijańskiego dziedzictwa Wschodu. Odwołując się do refleksji E.T.A. Hoffmanna, który określał muzykę mianem „najbardziej romantycznej ze sztuk”, niniejszy referat jest próbą przedstawienia muzyki religijnej w Rosji jako medium wykorzystywanego do celowego i bezpośredniego wpływu na emocje i duchowość odbiorców. W tym sensie muzyka religijna staje się istotnym narzędziem budowania wspólnoty ideologicznej Kremla. Wzmacniając muzyką religijną tożsamość imperialną oraz sakralne imaginarium Kremla, Rosja ukazywana jest przez oficjalną władzę państwową jako ponadczasowa i ontologicznie uzasadniona.

Szymon Borys – teoretyk muzyki, kompozytor i dyrygent. Prodziekan Wydziału Kompozycji, Dyrygentury, Teorii i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Stopień doktora uzyskał na podstawie rozprawy pt. *Nadzieja w rozpacz. Witalistyczny pesymizm Györgya Kurtága w Kafka-Fragmente op. 24 i ...pas à pas – nulle part... op. 36* (promotor: dr hab. prof. AM Marcin Trzęsiok). Dotychczas publikował m.in. w „Res Facta Nova”, „Polskim Roczniku Muzykologicznym”, „Glissando”, „Ruchu Muzycznym” i „Scontri”. Jest pracownikiem dydaktyczno-naukowym w macierzystej uczelni. W latach 2021– 2023 pełnił funkcję przewodniczącego Koła Młodych Związku Kompozytorów Polskich.

dr Krzysztof Bździel

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu

Współczesna interpretacja chrześcijańskiego toposu w *Stabat Mater*

Piotra A. Komorowskiego

Topos matki cierpiącej stanowi jeden z najsilniej zakorzenionych w kulturze europejskiej fundamentów chrześcijańskiej ikonografii muzycznej. Utwór *Stabat Mater* Piotra A. Komorowskiego z 2023 roku stanowi frapujący przykład współczesnej realizacji tego motywu. Kompozycja przeznaczona na sopran solo, chór żeński, orkiestrę kameralną i organy składa się z dwunastu części: dziesięciu wybranych wersów Sekwencji oraz dwóch instrumentalnych „medytacji”. Głównym celem wystąpienia jest ukazanie relacji między matematycznym rygiem tekstu muzycznego (skonstruowanego zgodnie z techniką układów przestrzennych opartych na teorii struktur zwierciadlanych Bohdana Riemera) a percypowanym „matematycznym sacrum” tekstu słuchowego, wyłaniającym się dzięki audialnie uchwytej symetrii algorytmicznych przekształceń oraz zastosowaniu symboliki w melodycznej oraz barwowej organizacji materiału dźwiękowego. W przypadku dzieł tej wagi istotnym jest odczytanie go w perspektywie czasu historycznego – kompozytor, podejmując dialog z tradycją, nie popadł w stylistyczny eklektyzm, lecz podjął próbę syntezy dawnych idei estetycznych z nowoczesnym językiem dźwiękowym. W dalszej części interpretacyjnej wypowiedź skupia się na humanistycznym wymiarze utworu. Komorowski przesuwa ciężar z dogmatycznego ujęcia teologicznego w stronę uniwersalnego archetypu Piety – matczynej miłości i współodczuwania cierpienia. Tak zorientowana strategia twórcza sprawia, że *Stabat Mater* staje się płaszczyzną duchowego porozumienia, rezonującą z wrażliwością współczesnego człowieka, niezależnie od jego światopoglądu.

Krzysztof K. Bździel – teoretyk muzyki, pianista, organista liturgiczny i towaroznawca. Jest absolwentem poznańskiej Akademii Muzycznej oraz Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W 2023 roku uzyskał tytuł doktora sztuki w dyscyplinie sztuki muzyczne broniąc rozprawy dotyczącej jakości dzieła muzycznego rozumianego jako produkt. Obecnie pracuje jako adiunkt w Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu.

dr hab. Paweł Cylulko, prof. AMKL

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Koncerty polskich kolęd i pastorałek w przestrzeni edukacyjno-rehabilitacyjnej

W roku 1991 zostały zapoczątkowane cykliczne koncerty muzykoterapeutyczne organizowane do dnia dzisiejszego przez pracowników pierwszego w Polsce Zakładu Muzykoterapii oraz pierwszej Katedry Arteterapii Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Koncerty o bożonarodzeniowej, świątecznej i zimowej tematyce organizowana corocznie od początku grudnia do końca stycznia cieszą się największą popularnością nie tylko wśród beneficjentów, lecz także personelu placówek edukacji specjalnej oraz opieki medycznej, w tym między innymi samych muzykoterapeutów. Autor, dyplomowany muzyk kościelny, pedagog muzyki i muzykoterapeuta zaprezentuje rozważania nad specyfiką koncertów polskich kolęd i pastorałek organizowanych dla dzieci o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych przebywających w specjalistycznych placówkach.

Paweł Cylulko - profesor AMKL, doktor habilitowany w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, doktor nauk o kulturze fizycznej w zakresie rehabilitacji ruchowej, magister muzykoterapii i edukacji muzycznej. Pełni obowiązki pełnomocnika rektora ds. osób niepełnosprawnych w AMKL. Ma w swoim dorobku liczne publikacje z zakresu muzykoterapii, w tym trzy monografie, rozdziały w monografiach wieloautorskich oraz artykuły w czasopismach naukowych.

dr Bernadeta Czapraga

Universität Mozarteum w Salzburgu

Charakterystyczne cechy z bożonarodzeniowej kolędy *Stille Nacht*

F. Grubera i J.X. Mohra jako inspiracja kompozytorska lub możliwy pierwowzór do naśladowania dla znanych dzieł F. Chopina, J. Brahmsa, G. Mahlera, P. Hindemitha i K. Pendereckiego

Kolędowanie jest od wieków trwałym religijnym elementem wielu tradycji, ale śpiewanie kołysanek nie posiada już jednoznacznego kontekstu religijnego, choć w dużej mierze może być powiązane z doświadczeniem duchowym. Kompozytorzy tacy jak Fryderyk Chopin, Johannes Brahms, Paul Hindemith, Gustav Mahler, Krzysztof Penderecki wykorzystali i zaadaptowali w rozmaity sposób motywy ze znanych kolęd i kołysanek w swoich dziełach. Najśłynniejszą kolędą niosącą pokojowe przesłanie całemu światu jest „Stille Nacht” („Cicha noc”) do tekstu Josepha Mohra i melodii Franza Xavera Grubera, która rozbrzmiała 24 grudnia 1818 roku w austriackiej wiosce Oberndorf. Celem referatu jest podkreślenia wymowności tekstu i wyszczególnienie muzycznych i stylistycznych kryteriów, które zadecydowały o popularności tej bożonarodzeniowej pieśni. Zagadnieniem kluczowym jest odnalezienie podobieństw „Cichej nocy” wobec Scherza h-moll op. 20 Chopina skomponowanego na obczyźnie w Wiedniu w 1830 roku, oraz później powstałych symfonii Brahmsa, Hindemitha i Pendereckiego.

Bernadeta Czapraga - wykształcenie muzyczne zdobyła w Rzeszowie, a następnie kontynuowała naukę na studiach wyższych na Uniwersytecie Mozarteum w Salzburgu. Jest to obecnie jej macierzysta uczelnia, na której od 2014 roku pracuje jako asystentka na wydziale muzykologicznym, gdzie wykłada i prowadzi działalność naukową. Studia doktoranckie ukończyła, broniąc rozprawy: *Koncert skrzypcowy A-Dur KV 219 Wolfganga Amadeusza Mozarta w wybranych interpretacjach* (Bärenreiter 2017). Interesujące ją dziedziny badawcze to interpretacja i percepcja muzyki Josepha Haydna, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Franza Schuberta i Ludwiga van Beethovena. Obecnie pracuję w zespole nad wydaniem metodycznego podręcznika badań nad interpretacją muzyczną.

mgr Łukasz Czartowski

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Chorał gregoriański – krzyk wiary gorliwej zrodzony z ciszy

W obiegowej opinii dynamika w wykonawstwie chorału gregoriańskiego zamyka się zakresie od piano do mezzopiano lub mezzoforte. Takie przeświadczenie odbiorców i wykonawców może mieć swoje podłoże w postrzeganiu rodowodu gatunku tj. muzyki zrodzonej i funkcjonującej w środowisku monastycznych wspólnot religijnych. Jeżeli cisza i kontemplacja stanowią nieodzowne elementy życia np. benedyktynów, tak również muzyka wypełniająca ich życie liturgiczne winna wykazywać się podobnymi przymiotami. Należy również pamiętać o innych poglądach estetycznych powstałych na przestrzeni wieków, zebranych w postaci tzw. metod i podręczników (np. metoda z Solesmes). Na tym tle, osobliwym zdaje się popularne ekspresyjne wykonawstwo w „duchu ludowym”. Czy zatem chorał gregoriański stoi na interpretacyjnym rozdrożu, z jednej strony mając do wyboru uduchowioną eteryczność *pianissima* wg *modus cantandi* wspólnoty z Barroux, a z drugiej żywiołowy *cantus villanorum*? Jedynie gregoriańska podróż *ad fontes* tj. do pierwszych źródeł pisanych chorału, może nas przed rzeczoną rozdrożem uchronić, a tym samym pogłębić perspektywę interpretacyjną, również tę dotyczącą dynamiki chorału gregoriańskiego.

Łukasz Czartowski - kantor chorału gregoriańskiego, dyrygent, absolwent *Pontificio Istituto di Musica Sacra* w Rzymie, specjalność chorał gregoriański w klasie prof. Karla Franza Prassla (2018), wykładowca i absolwent Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu (specjalność śpiew historyczny). Dyrygent chóru PWT we Wrocławiu. Kierownik artystyczny *Schola Gregoriana Vratislaviensis* „Lumen de Lumine”. Odnajduje źródła interpretacji chorału gregoriańskiego w neumatycznych zapisach adiastematycznych z X i XI w.

dr Tomasz Dekert

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Cisza w klasycznej mszy rzymskiej: informacyjny charakter natężenia dźwięku w tradycyjnym rytuale katolickim

Jak pisze Rudolf Otto w swojej klasycznej pracy pt. *Świętość*: „Najświętszy, najbardziej numinotyczny moment w mszy, moment konsekracji, nawet najdoskonalsza muzyka mszalna wyraża tylko przez to, że milczy, i to całkowicie i przez dłuższy czas (...) I żaden inny, choćby najbardziej pobudzający do pobożności moment mszy nie da się porównać z tym «milczeniem przed Panem»”. Proponowany referat opierać się będzie na analizie katolickiego rytuału mszalnego, zgodnego z ostatnią edycją *Missale Romanum* sprzed reform po soborze watykańskim drugim (tzw. Mszał Jana XXIII). Jedną z cech charakterystycznych tego drobiazgowo opisanego rytuału – niezależnie od tego, czy jest on sprawowany w formie recytowanej czy śpiewanej – jest przepisana dla niego i stosowana w jego sprawowaniu zmienność natężenia głosu, włącznie z taką, która nie jest słyszalna dla nikogo poza osobami znajdującymi się w bezpośredniej bliskości celebransa (zazwyczaj asysty liturgicznej). Nie chodzi tu zatem o wprowadzenie do obrzędu okresów zwykłej ciszy polegającej na tym, że nikt nic nie mówi, ani nie śpiewa. Przeciwnie – jest to cisza, w trakcie której mają miejsce kluczowe elementy całego rytuału, takie jak Przeistoczenie. Cisza, w ramach której nie tylko ciągle coś się rytualnie dzieje, ale dzieją się rzeczy z perspektywy katolickiej doktryny liturgicznej najważniejsze. Badanie, którego wyniki zostaną zaprezentowane w referacie, będzie starało się odpowiedzieć na pytanie o to, jaką informację na poziomie duchowym, teologicznym i metateologicznym przekazuje rytualna cisza.

Tomasz Dekert – doktor religioznawstwa (UJ), adiunkt w Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Zajmuje się kulturą wczesnochrześcijańską oraz liturgią zachodniochrześcijańską w perspektywie antropologicznych teorii rytuału, głównie w odniesieniu do dwudziestowiecznych katolickich reform liturgicznych. Autor m.in. monografii *Liturgical Peace, Liturgical War: Benedict XVI's Summorum Pontificum and Its Critics* (London/New York/Dublin: Bloomsbury, T&T Clark, 2026).

dr Amelia Golema

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

O inspiracjach „artystycznej duszy”. Psychologiczny aparat wykonawczy i twórczy potencjał muzyków

Wystąpienie skoncentrowane wokół zagadnień: wpływu inspiracji, roli wyobraźni oraz odkrywania twórczego potencjału artystów. Tzw. Psychologiczny Aparat Wykonawczy muzyka dotyczący doświadczenia tremy, kryzysu oraz budowania tożsamości jest obszarem, który należy wspierać i rozwijać. Świadomość siebie, swoich muzycznych predyspozycji oraz możliwości, jak również dostęp do narzędzi, które pozwolą w sposób kompleksowy budować własną karierę stanowią o jakości życia zawodowego współczesnego artysty muzyka.

Amelia Golema - adiunkt w Akademii Muzycznej we Wrocławiu, doktor nauk społecznych w dziedzinie psychologii (Uniwersytet Wrocławski, 2012), absolwentka Wydziału Instrumentalnego (1999) oraz Podyplomowego Studium Muzykoterapii AM we Wrocławiu, jak również Podyplomowego Studium Logorytmiki AM w Gdańsku oraz Logopedii Uniwersytetu Wrocławskiego. Odebrała staże i wygłosiła wykłady m.in. w Austrii, Włoszech, Finlandii i Holandii oraz w wielu ośrodkach w Polsce. Od 2001 roku prowadzi konsultacje, wykłady oraz warsztaty eksperckie dla nauczycieli, rodziców oraz uczniów szkół muzycznych oraz zawodowych artystów w całej Polsce. Autorka kilkudziesięciu artykułów naukowych, popularnonaukowych, rozdziałów w monografiach, współautorka poradnika dla rodziców dzieci ze szkół muzycznych. Zainicjowała i współtworzy Innowacyjne Centrum Rozwoju Artysty ICRA, współpracuje z wieloma instytucjami kultury. Pełni funkcję prorektora AMKL ds. studenckich.

prof. dr hab. Anna Granat-Janki

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Grażyna Pstrokońska-Nawratil i jej twórczość z perspektywy duchowości

Duchowość to pojęcie wieloznaczne, odmiennie interpretowane przez językoznawców (Renata Grzegorzczak), socjologów (Aldona Jawłowska), kulturoznawców (Zbigniew Pasek) czy muzykologów (Bohdan Pocij, Kinga Kiwała).

Ze względu na tematykę niniejszych rozważań istotne były poglądy wrocławskiej kompozytorki na temat duchowości. Stanowiły one w pracy punkt wyjścia. Poszukując odpowiedniej perspektywy badawczej, autorka sięgnęła do wypowiedzi antropologa Stanisława Wargackiego, który twierdzi, że „duchowość zawsze nosi szatę danej kultury, nawet wówczas, gdy ją przeobraża i odnawia”. Idąc tym tropem, aby uchwycić istotę duchowości twórczyni i jej muzyki trzeba uwzględnić uwarunkowania osobiste i kulturowe. Autorka docieka zatem, w jaki sposób tendencje panujące w dobie modernizmu i postmodernizmu kształtowały duchowość kompozytorki i jej twórczości.

Przeprowadzone badania pozwoliły jej wskazać główne elementy mające wpływ na duchowość analizowanej muzyki. Jest to natura, Bóg, humanizm. Twórczość Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil zdominowana została przez utwory inspirowane naturą. Dla twórczyni kontakt z przyrodą ma szczególne znaczenie, ponieważ w ten sposób zbliża się ona do Boga – Stwórcy. Kolejnym zatem elementem jej duchowości jest *sacrum* mające swoje źródło w religii chrześcijańskiej. Trzecim zaś – humanizm, który w centrum zainteresowań stawia człowieka, jego potrzeby egzystencjalne i duchowe. Dzięki wspomnianym elementom duchowości dokonuje się w twórczości Grażyny Pstrokońskiej-Nawratil transgresja w stronę wartości wyższych, którym hołduje, i które pragnie przekazać odbiorcom. Należą do nich: Dobro, Piękno i Prawda.

Anna Granat-Janki - profesor (2014), doktor habilitowany (2006), teoretyk muzyki, muzykolog. Od 1981 roku pracuje w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, gdzie od 2006 roku była kierownikiem Zakładu Historii Śląskiej Kultury Muzycznej, a od 2010 roku pełni funkcję kierownika Katedry Teorii Muzyki i Historii Śląskiej Kultury Muzycznej. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół historii i teorii muzyki XX i XXI wieku, twórczości kompozytorów polskich XX i XXI, Aleksandra Tansmana, Marty Ptaszyńskiej, kompozytorów wrocławskich, a także historii kultury muzycznej powojennego Wrocławia. Zajmuje się analizą muzyczną (w szczególności semiotyczną). W swoim dorobku posiada książki: *Forma w twórczości instrumentalnej Aleksandra Tansmana* i *Twórczość kompozytorów wrocławskich w latach 1945-2000* oraz liczne artykuły, brała udział w wielu konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

mgr Michał Kanafa

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Między zmysłowością a duchowością. Pieśń nad pieśniami w muzyce chóralnej

Zagadnienie duchowości w muzyce wywołuje w refleksji teoretycznomuzycznej silny rezonans, przy czym przegląd stanowisk różnych autorów odnoszących się do tego zagadnienia wskazuje tyleż na jego bogate konotacje, ile na niejednoznaczność samej materii rozważań. Sporo miejsca problematyce duchowości w muzyce poświęcił w swoim piarstwie Bohdan Pociąg, który formułując własną definicję duchowości w muzyce, nakreślił także wyznaczniki estetyczne dzieła muzycznego przyporządkowujące je do kategorii muzyki duchowej. Jego rozważania o dźwiękowej formie duchowości skierowane są w stronę stwierdzenia o dialektycznym charakterze muzyki, ujawniającym się w szeregu paradoksów, takich jak m.in. zmysłowa duchowość. Ten oksymoron stał się inspiracją do spojrzenia na dzieło muzyczne pod kątem zidentyfikowania w nim tych dwu kategorii i zastanowienia, czy są to kategorie przeciwstawne, czy komplementarne. Autor artykułu podjął próbę zmierzenia się z takim zadaniem na gruncie szczególnie interesującej go twórczości muzycznej – współczesnej muzyki chóralnej tworzonej w ostatnich dziesięcioleciach przez kompozytorów polskich. Analizie poddał utwory skomponowane przez Miłosa Bembinow, Aleksandrę Chmielewską, Łukasza Farcinkiewicza, Jana Krutulę i Marka Raczyńskiego do wybranych fragmentów tekstu biblijnej *Pieśni nad pieśniami*, który z uwagi na wieloznaczność dosłownych i alegorycznych interpretacji wskazuje dodatkowe sensory tytułowego dualizmu.

Michał Kanafa – absolwent Wydziału Edukacji Muzycznej, Chóralistyki i Muzyki Kościelnej (specjalności: Edukacja muzyczna i Prowadzenie zespołów wokalnych i instrumentalnych) oraz Wydziału Kompozycji, Dyrygentury, Teorii Muzyki i Muzykoterapii (zakres: teoria muzyki) Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Od 2019 roku pracuje na macierzystym wydziale, współpracuje z Orkiestrą Smyczkową Wydziału. Prowadzi zespoły w Szkole Muzycznej I st. im. Grażyny Bacewicz we Wrocławiu oraz uczy przedmiotów ogólnomuzycznych w Świdnicy. W 2018 roku zdobył wyróżnienie oraz dwie nagrody specjalne podczas XVII Ogólnopolskiego Konkursu Dyrygentów Chóralnych im. Stanisława Kulczyńskiego w Poznaniu.

dr hab. Tomasz Kienik, prof. AMKL

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Magnificat Gaetana Donizettiego – kompozytor, rękopis, dzieło

Opracowań biblijnego tekstu *Magnificat* w epoce romantyzmu dokonywali – prócz innych twórców o których wspominam w monografii *Magnificat – od biblijnego tekstu do polskiej kompozycji muzycznej do polskiej kompozycji muzycznej XX i początku XXI* (2019) wieku – także włoscy i francuscy kompozytorzy muzyki operowej. Należeli do nich mistrzowsko operujący kantyleną Gioacchino Rossini (1792–1868) i Gaetano Donizetti (1797–1848). Przedmiotem konferencyjnego wystąpienia jest omówienie i analiza *Magnificat* G. Donizettiego (1819), kompozycji której we wspomnianej monografii autor nie mógł poświęcić należytej uwagi, jak uczynił to w przypadku analogicznego utworu G. Rossiniego. Obecnie dysponujemy rękopisem tego zmarginalizowanego w literaturze młodzieńczego utworu Donizettiego i nielicznymi jego nagraniami, a dostęp do wyników pogłębionych badań przeprowadzonych wyłącznie przez Franza Hauka i Manfreda Hoessla pozostaje problematyczny. Ważę omawianego utworu podkreśla fakt, że jako jeden z niewielu został wymieniony *de nomine* przez W. Kirsch w haśle przedmiotowym *Magnificat* (MGG), obok kompozycji M. Stadlera, L. Cherubiniego, F. Peetersa i K. Pendereckiego.

Tomasz Kienik – teoretyk muzyki, badacz, wykładowca, nauczyciel i organizator, autor dwóch monografii naukowych i licznych artykułów. Stopień doktora w zakresie nauk humanistycznych uzyskał na Uniwersytecie Wrocławskim w 2008 r., a doktora habilitowanego sztuki (kompozycja i teoria muzyki) w roku 2019 w AMKL. Głównym nurtem jego działalności jest refleksja analityczna nad muzyką XIX-XXI wieku, historia muzyki tego okresu, systematyka i pragmatyka w zakresie metod analizy muzycznej, historyczny rozwój teorii muzyki i harmonii, muzyka religijna i kościelna, dydaktyka i metodyka nauczania. W AMKL pełni funkcję Dyrektora Szkoły Doktorskiej i Kierownika Studium Pedagogicznego. Pomysłodawca obu edycji konferencji *Duchowość w muzyce – muzyka w duchowości* (2024, 2026).

dr hab. Kinga Kiwała, prof. AMKP

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Henryk Mikołaj Górecki wobec Księgi Psalmów

Księga Psalmów stanowiła jedno z głównych źródeł inspiracji – jedyne biblijne – muzyki Henryka Mikołaja Góreckiego w fazie twórczości religijnej jego twórczości, przypadającej na lata 70. i 80. ubiegłego stulecia. Według Teresy Maleckiej była to szczytowa faza twórczości kompozytora. Sięgając do tematyki sakralnej kompozytor ujmował ją indywidualnie, stawiając ją w perspektywie podmiotowej i egzystencjalnej, podkreślając osobową relację Bóg-człowiek, a najczęściej odwrotną człowiek-Bóg. Psalmi, w których – jak podkreślają interpretatorzy – kryje się cała gama ludzkich uczuć, stanowiły doskonały punkt wyjścia do kształtowania różnych typów ekspresji przez Góreckiego. Przybierają one postać określonych „tonów”, charakteryzujących się określonymi rozwiązaniami czysto muzycznymi, z których na plan pierwszy wysuwają się ton błagalny i pochwalny. Celem wystąpienia jest próba ujęcia idiomu muzyki kompozytora, wykorzystującej teksty psalmiczne i postawienie pytania o możliwy wpływ typowego dla psalmów sposobu „myślenia religijnego” na twórczość sakralną kompozytora w ogóle.

Kinga Kiwała – dr hab., teoretyk muzyki, filozof, profesor uczelni w Katedrze Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Interesuje się polską muzyką współczesną, problematyką sacrum w muzyce, filozofią i estetyką muzyki (przede wszystkim fenomenologią). Autorka dwóch książek: *Dzieło symfoniczne w perspektywie polskich koncepcji fenomenologicznych. Lutosławski. Górecki. Penderecki* (2013) oraz *Pokolenie Stalowej Woli: Eugeniusz Knapik, Andrzej Krzanowski, Aleksander Lasoń. Studia estetyczne* (2019). W dorobku naukowym posiada liczne artykuły naukowe, udział w konferencjach muzykologicznych i filozoficznych w kraju i za granicą, nagrody za działalność naukową.

dr hab. Aleksandra Kłaput-Wiśniewska, prof. AMFN

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

„Moje wypadki do Cerkwi nie poszły na marne...” – duchowość Maryjna w twórczości Romualda Twardowskiego

Po wielkim sukcesie prawykonania *Małej liturgii prawosławnej* w 1968 roku Romuald Twardowski napisał w swoich wspomnieniach, że utworów ten dowodzi, iż Jego fascynacje liturgią i duchowością Prawosławia odegrały znaczącą rolę w procesie twórczym. Referat jest próbą weryfikacji tezy, że nie mniej inspirująca była dla kompozytora duchowość Maryjna obecna od pierwszych, do ostatnich kompozycji. Na podstawie przykładów kompozycji pochodzących z różnych okresów twórczości Twardowskiego wskażę w jego kompozycjach charakterystyczną dla tej duchowości relację między światłem a ciemnością, prostotą a wzniosłością. Podkreślę kompozytorskie wybory związane z użyciem tekstów maryjnych, uwypuklę zarówno żarliwy i modlitewny, jak i uniwersalny i ponadkonfesyjny dobór środków, rezonujących w sztuce tego twórcy, w której postać Matki Bożej pełni znaczącą rolę.

Aleksandra Kłaput-Wiśniewska - teoretyk muzyki, doktor habilitowany sztuki, w dyscyplinie kompozycja i teoria muzyki. Dziekan Wydziału Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Zajmuje się badaniem kultury muzycznej w kontekście historycznym i współczesnym (autorka monografii: *Wielka Filharmonia. Filharmonia Pomorska w Bydgoszczy w latach 1953-1990*, oraz *Ludzie z dobrego towarzystwa*, Bydgoszcz 2022) oraz twórczością polskich kompozytorów XX wieku i XXI wieku ze szczególnym uwzględnieniem twórców związanych z regionem Kujaw i Pomorza (monografia: *Kompozytorzy w Bydgoszczy. Ku twórczemu środowisku*). Jako publicystka współpracuje z radiem i TV. Jest redaktorem cyklicznych wydawnictw z serii „Badania na kulturą muzyczną Pomorza i Kujaw” oraz publikacji Akademii Muzycznej w Bydgoszczy.

mgr Emilia Kostrzewa

Uniwersytet Rzeszowski

Duchowość św. Teresy od Dzieciątka Jezus w teatrze muzycznym

Mała Piotra Tabakiernika

Piotr Tabakiernik jest kompozytorem warszawskim pochodzącym ze Śląska. O swoim podejściu do muzyki mówi, że: „jako twórca stara się ze spokojem godzić dwie tendencje nieustannie chcące w nim dojść do głosu – pragnienie ciągłego poszukiwania nowych środków wyrazu, eksploracji brzmienia, mikrotonowych harmonii, performatywności i przekraczania granic gatunków oraz przywiązanie do tradycji, zapatrzenie w muzyczną przeszłość, dawne praktyki wykonawcze, retorykę i muzyczny język epok minionych”.

Reprezentatywnym przykładem współistnienia obu dążeń artystycznych jest jeden z najnowszych utworów Tabakiernika – teatr muzyczny *Mała* (2023). Libretto kompozytora zostało osnute wokół dwóch pozornie kontrastujących postaci oraz utkane z ich tekstów: świętej karmelitanki Teresy od Dzieciątka Jezus i Jacquesa Fescha, zabójcy skazanego na karę śmierci. Odbiorca utworu poznaje najpierw tytułową „małą” Teresę i jej prostą, lecz zarazem głęboką duchowość, później zaś staje się świadkiem nawrócenia Fescha, autora poruszającego dziennika więziennego „Za pięć godzin zobaczę Jezusa”, który swoją przemianę przypisywał orędownictwu św. Teresy.

Warstwa muzyczna stanowi wyraz poszukiwań kompozytora poprzez wykorzystanie rozszerzonych technik wykonawczych, a także elementów performansu. Nawiązanie do muzycznej tradycji stanowią fragmenty chóralne, w których wyraźna jest fascynacja Tabakiernika chorałem gregoriańskim. A wszystko to zgodnie z sygnaturą wieńczącą partyturę: AMDG – *Ad maiorem Dei gloriam*.

Emilia Kostrzewa – absolwentka Akademii Muzycznej w Krakowie (magisterium z teorii muzyki i licencjat w zakresie gry na skrzypcach barokowych) oraz Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (teologia katechetyczno-pastoralna). Stypendystka programu Erasmus na Uniwersytecie w Lipsku, obecnie nauczyciel przedmiotów ogólnomuzycznych. Zainteresowania naukowe obejmują muzykę dawną i nową, w szczególności utwory wokalnie-instrumentalne oraz o tematyce religijnej.

mgr Martyna Krymska-Renk

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Secular Requiem Russella Pasoce - kompozytor, dzieło

i rekonesans analityczny

Śmierć skłania nas do refleksji nad najgłębszymi kwestiami: przemijaniem, utratą bliskich i naszą własną śmiertelnością. Msze żałobne są zatem niezwykle osobistymi wypowiedziami, pierwotnie tworzonymi na użytek liturgiczny.

W trakcie pracy nad *Secular Requiem* (2012) Russell Pasco pragnął uwolnić się od konwencji *missa pro defunctis* i stworzyć dzieło uniwersalne i inkluzywne, dostępne zarówno dla osób wierzących, jak i niewierzących. W związku z tym kompozytor zamiast tekstu łacińskiego wykorzystał poezję autorów wielu narodowości, m.in. Johna Donne'a *No Man is an Island*, Rabindranatha Tagore'a *Peace, My Heart*, R.L. Stevensona *Requiem*, Hitomaro *When She Was Still Alive* oraz *The Last Rose of Summer* Thomasa Moore'a.

Kompozycja składa się z pięciu części skorelowanych z pięcioma etapami żałoby. Ukazuje pełne spektrum emocji - od zadumy przez wzburzenie, irracjonalność, groteskę aż po nadzieję i spokój. Referat jest próbą dokonania analizy *Secular Requiem* ze szczególnym uwzględnieniem doboru tekstów i wykorzystanych w dziele środków kompozytorskich.

Martyna Krymska-Renk - w 2020 roku ukończyła z wyróżnieniem studia magisterskie na kierunku kompozycja i teoria muzyki w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Jej obszar zainteresowań to przede wszystkim analiza i interpretacja muzyki polskiej i europejskiej XX i XXI wieku. Prowadzi aktywne badania nad twórczością wrocławskiego kompozytora Leszka Wiślockiego, której problematyka znajdzie zwieńczenie w przygotowywanej rozprawie doktorskiej. Autorka kilkunastu artykułów i uczestniczka konferencji naukowych w Polsce i za granicą (Manchester, Reading, Wilno). Jest uczestniczką programu *TopMinds* organizowanego przez Polsko-Amerykańską Komisję Fulbrighta, współtworzy konferencję *Duchowość w muzyce-muzyka w duchowości*.

mgr Kacper Kubiak

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Wybrane aspekty teologii muzyki ks. Joachima Waloszka

Ksiądz doktor Joachim Waloszek jest znanym i cenionym w szerokich kręgach specjalistą w dyscyplinie teologii muzyki, łączącym kompetencje teologa, muzykologa i praktykującego artysty. Jego bogaty dorobek naukowy i artystyczny obejmuje publikacje książkowe, artykuły naukowe, eseje oraz liczne niepublikowane wypowiedzi, które powstawały w kontekście pracy dydaktycznej, duszpasterskiej i twórczej. Artykuł prezentuje główne inspiracje jego myśli, zakorzenione w teologii katolickiej, estetyce oraz doświadczeniu muzyki jako formy objawiania się sacrum. Analizie poddano stosowaną przez autora metodologię, charakteryzującą się podejściem interdyscyplinarnym oraz dialogiem pomiędzy refleksją teologiczną a praktyką muzyczną. Szczególną uwagę poświęcono także oryginalnemu językowi ks. Waloszka, w którym pojęcia teologiczne splatają się z kategoriami muzycznymi i poetyckimi, tworząc spójną i rozpoznawalną koncepcję teologii muzyki. Artykuł ukazuje znaczenie jego myśli dla współczesnych badań nad relacją wiary, sztuki i kultury.

Kacper Kubiak - chórmistrz i teoretyk muzyki – absolwent Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu. Obecnie studiuje teologię na Uniwersytecie Opolskim. Od 2019 roku pracuje na macierzystej uczelni. Jest kierownikiem artystycznym zespołu *Cantores Opolienses pro Musica Sacra* i nauczycielem w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. im. F. Chopina w Opolu. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień związanych z interakcją sztuk, związkami słowno-muzycznymi, filozofią i teologią muzyki, które podejmuje w finalizowanej rozprawie doktorskiej.

dr Klaudia Kukielczyńska-Krawczyk

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Doświadczenie duchowości w procesie grupowej muzykoterapii osób dorosłych

W referacie podjęto temat wykorzystania sił duchowych człowieka w procesie grupowej muzykoterapii osób dorosłych. Podstawą do wykorzystania w terapii elementów duchowości są: pitagorejskie pojęcie harmonii, arystotelesowskie rozumienie *katharsis*, jak i późniejsze teorie rozwoju sił duchowych W. Humboldta, logoterapii V. Frankla, czy też współczesne koncepcje takie jak: muzykoterapia prewencyjna i kreatywna. Doświadczenie duchowości rozumiane jest w kategoriach egzystencjalno-filozoficznych i personalnych, a w terapii dotyczy przeżywania *katharsis* pod wpływem muzyki, poszukiwania sensu życia w muzycznych wyobrażeniach, czy odczuwania wspólnotowości w grupowym tworzeniu muzyki. Temat opisany jest zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym w oparciu o realne przykłady kliniczne zastosowań technik projekcyjno-wyobrażeniowych i kreatywnych w muzykoterapii.

Klaudia Kukielczyńska-Krawczyk - muzykoterapeutka, kompozytorka i wykładowca. W dorobku naukowym posiada kilkadziesiąt publikacji w języku polskim i angielskim. Zagadnienia muzykoterapii prezentowała na wielu krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych m.in. w Krems, Wiedniu, i w Holandii. Autorka specjalizuje się w muzykoterapii zaburzeń nerwicowych, programowaniu muzyki do terapii, improwizacji w terapii oraz historii muzykoterapii. Od 30 lat prowadzi zajęcia terapeutyczne na oddziałach psychiatrycznych we Wrocławiu.

dr hab. Katarzyna Kwiecień-Długosz, prof. UZ

Uniwersytet Zielonogórski

To, co było, jest tym, co będzie. Wpływ inspiracji starotestamentowych na kształtowanie formy – perspektywa kompozytorska

Wiele moich utworów jest wynikiem oddziaływania inspiracji pozamuzycznych, po które od pewnego czasu sięgam bardzo świadomie. Wśród źródeł owych inspiracji niebagatelną rolę odgrywa Biblia oraz szeroko rozumiana myśl judeochrześcijańska. Wybrane teksty biblijne, szczególnie ze Starego Testamentu, w ostatnich latach silnie wpływały nie tylko na mój język muzyczny, ale także na kształtowanie przebiegu formalnego moich utworów. Niniejszy referat stanowić będzie odautorski komentarz do własnej twórczości ze wskazaniem wybranych przykładów utworów inspirowanych fragmentami Biblii oraz przedstawieniem wpływu owych inspiracji na ich konstrukcję formalną.

Katarzyna Kwiecień-Długosz - doktor habilitowana sztuki, urodzona w Głogowie, kompozytorka i tłumaczka związana z Instytutem Muzyki Uniwersytetu Zielonogórskiego, gdzie pracuje jako profesor uczelni. Pełni w niej funkcję dziekana Wydziału Artystycznego oraz kierownika Katedry Kompozycji i Teorii Muzyki. Laureatka wielu konkursów kompozytorskich in. Reinl Preis 2003 - Austria, Suoni di fiaba i Alfredo Casella - Włochy. Prowadziła kursy mistrzowskie z zakresu kompozycji w Polsce (Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku), na Litwie (Filharmonia Kłajpedzka) i w Niemczech (w ramach projektu „Jugend musiziert”). Członkini jury ogólnopolskich i międzynarodowych konkursów kompozytorskich. Jej utwory były wielokrotnie wykonywane w Polsce i za granicą, głównie w ramach festiwali muzyki współczesnej i muzyki carillonowej.

prof. dr hab. Józef Majewski

Uniwersytet Gdański

Duchowo-religijne znaczenie motywu B-A-C-H w muzyce instrumentalnej ostatniej dekady twórczego życia J.S. Bacha

W 1996 r. niemiecki muzykolog Günter Hartmann postawił tezę, że czterodźwiękowa struktura muzyczna B-A-C-H, zapisywana przez niego jako BxCH („x” wskazuje na krzyż i na Chrystusa, jeśli przyjąć, że „X” to pierwsza litera greckiego imienia „Chrystus” – „Χριστός”), pełni rolę modelu motywiczno-melicznego w muzyce J.S. Bacha, jest kołem zamachowym całej jego twórczości i elementem w jakiejś mierze wszechobecnym w jego utworach. Jako taka struktura ta jest zasadą organizującą muzykę lipskiego kantora, sprawiając, że ma ona charakter chrystologiczny i soteriologiczny, będąc wyznaniem wiary w Jezusa Chrystusa Odkupiciela. I chociaż trudno zgodzić się na taką wykładnię B-A-C-H, to jednak można – jak ujął to Martin Geck – być pod wrażeniem liczby przedłożonych przez tego muzykologa świadectw na poparcie tezy, że Bach zaadaptował tę strukturę jako własną w całym swym dziele. Tomasz Jasiński propozycję Hartmanna słusznie uważa za „próbę zupełnie nowego, [...] skrajnie indywidualnego, zinterpretowania fenomenu [B-A-C-H], [...] [próbę] o znamionach intelektualnej prowokacji”, co jednak nie znaczy, że ustalenia niemieckiego muzykologa nie dają do myślenia. Po prawdzie dają i zachęcają do poszukiwania głębszego znaczenia motywu B-A-C-H w utworach Bacha, także i może szczególnie w instrumentalnych arcydziełach ostatniego, najbardziej metafizycznego okresu jego twórczego życia, jak *Wariacje Goldbergowskie*, *Wariacje kanoniczne* czy *Die Kunst der Fuge*.

Józef Majewski – antropolog mediów, teolog, muzykolog, członek kolegium redakcyjnego kwartalnika „Więź”, redaktor „Gdańskiego Rocznika Ewangelickiego”, publicysta, tłumacz. Autor monografii (m.in.): *Teologia na rozdrożach*; *Cudowne wynalazki? Religijne mocowanie się z mediami*; *Fuga przemijania. Słowo o eschatologii J. Iwaszkiewicza*; *Kanony śmierci. Słowo o chrystologii „Wariacji goldbergowskich” J.S. Bacha*; *Krzyż Jezusa i ślepy Amor. Słowo o religijnym przesłaniu instrumentalnej muzyki J.S. Bacha*; *Muzyka w piekle. Wariacje na tematy J.S. Bacha*.

mgr Anna Małek

Katolicki Uniwersytet Lubelski

Próba ujęcia problematyki nurtu *spiritual minimalism* w polskiej muzyce współczesnej - cechy i przedstawiciele

Poza znanymi zagranicznymi przedstawicielami nurtu *spiritual minimalism*, takimi jak Arvo Pärt czy John Tavener, z mniejszą częstotliwością zwraca się uwagę na polskich kompozytorów tworzących w ramach tego kierunku. Pośród nich należy wymienić Henryka Mikołaja Góreckiego oraz Wojciecha Kilara. Mimo że twórczość obydwu kompozytorów jest przedmiotem licznych badań muzykologicznych, wciąż brakuje opracowań analizujących ich dorobek przez pryzmat kierunku *spiritual minimalism*. Poza aspektami zastosowanych technik kompozytorskich, które łączą zdobycze minimalizmu i postminimalizmu, niezwykle istotnym elementem omawianej tendencji jest głęboka chrześcijańska treść duchowa (lub ludowa), która na różne sposoby może być zakodowana w dziele, a która niejednokrotnie jest również wskazywana przez kompozytorów i ich bliskich w rozmowach i wywiadach.

Przedmiotem prezentacji autorki będzie próba wskazania najważniejszych cech kierunku i wykazanie przykładów zastosowania zarówno technik kompozytorskich jak i kontekstu duchowego i ludowego na przykładzie twórczości polskich przedstawicieli nurtu - Henryka Mikołaja Góreckiego i Wojciecha Kilara. Do omawianych cech w sferze technik kompozytorskich należeć będzie między innymi technika repetytywna, redukcjonizm, zastosowanie komórek motywicznych, a w kontekście duchowej treści dzieła użycie cytatu muzycznego i słownego, symboliki liczbowej, czy dedykacja utworu.

Anna Małek - doktorantka Szkoły Doktorskiej KUL. Do jej naukowych zainteresowań należy muzyka współczesna, szczególnie nurt *spiritual minimalism* w muzyce polskiej oraz kultura muzyczna Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej.

dr hab. Barbara Mielcarek-Krzyżanowska, prof. AMFN

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Romana Bergera *Requiem da camera* jako lament, protest i wyraz nadziei

Skomponowane w 1998 roku *Requiem da camera* Romana Bergera w sposób znaczący odbiega od modelu mszy za zmarłych. Decyduje o tym zarówno obsada wykonawcza uniemożliwiająca włączenie tekstu liturgicznego (ograniczona do skrzypiec, wiolonczeli i fortepianu), jak i struktura utworu. Kompozycję tworzą cztery segmenty o nietypowych – jak na gatunek – tytułach: I. Preludio, II. Quasi recitativo–Lamento, III. Digressio–B–A–C–H–Diaphonia–Meditatio oraz IV. Epilogo. Choć niektóre z nich (Lamento, Meditatio) mogą sugerować osiągnięcie typu narracji i ekspresji bliskich idiomowi modlitewnemu, pozostałe (Preludio, Digressio, B–A–C–H, Diaphonia oraz Epilogo) wyraźnie odcinają się od łacińskiej tradycji mszy. Przedmiotem referatu będzie próba odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób *Requiem da camera* nawiązuje do słów Jana Pawła II przywoływanych często przez Romana Bergera w komentarzach do dzieł z późnego okresu twórczości.

Barbara Mielcarek-Krzyżanowska - teoretyk muzyki, muzykolog, dr nauk humanistycznych i dr hab. sztuki (2023). Od 2001 związana jest z Akademią Muzyczną im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, czynnie uczestniczy w różnorodnych projektach badawczych oraz prowadzi Pracownię Kultury Muzycznej i Folklorystyki. Jej zainteresowania naukowe zogniskowane są wokół kultury muzycznej XX i XXI wieku, w szczególności twórczości Zygmunta Mycielskiego oraz działalności Marii Modrakowskiej. Autorka m.in. książki *Folklor muzyczny w twórczości kompozytorów polskich XX wieku* (2021) i e-publikacji *Maria Modrakowska a działalność Stowarzyszenia Młodych Muzyków Polaków w Paryżu w świetle nieznanych felietonów „Zdjęcia amatorskie z Paryża”*. Współpracowała z Pałacem Młodzieży w Bydgoszczy jako wykładowca i juror szeregu wydarzeń, z Wydawnictwem Sagittaria, Polskim Wydawnictwem Muzycznym i Operą Nova w Bydgoszczy.

prof. Ivana Perković
mgr. Dražena Todorović
University of Arts in Belgrade

Spiritual Discourse in Choral Music on Psalm Texts: Four Works by Late 20th-Century Serbian Composers

This paper analyzes four choral works by Serbian composers written during the final two decades of the 20th century, all based on psalm verses. The selected works are: *Psalam op. 102* (1990) by Dejan Despić (1925–2024), *Kto Bog velij* (1998) by Vlastimir Peričić (1927–2000), *Psalam op. 25* (1990) by Ivana Stefanović (b. 1948), and *Psalam 86* by Vladimir Milosavljević (1951–2023). The composers belong to different generations and aesthetic orientations, resulting in diverse compositional approaches to sacred text.

Our theoretical framework draws on contemporary understandings of spiritual discourse in music, approaching it as a constellation of compositional and expressive strategies, such as sonic reduction, temporal suspension, textual fragmentation, and the use of silence. The aim is to examine how such parameters shape “musical spaces” that can be interpreted as spiritual.

Methodologically, the paper combines score-based analysis with computational analysis of available recordings, used to quantify silence duration, textual density, and vocal distribution. The study offers insight into how compositional and sonic features (often associated with spiritual discourse) can be mapped and interpreted across different musical idioms, and how computational tools may enhance our ability to recognize and compare such parameters in meaningful ways.

Ivana Perković is a Professor and Head of the Department of Musicology at the Faculty of Music, University of Arts in Belgrade. Her research focuses on Orthodox and choral music, digital musicology, 18th-century music, and interdisciplinary approaches. She has published several books and articles and currently serves as Secretary General of the European Association of Conservatoires (AEC).

Dražena Todorović is a first-year PhD student in musicology at the Faculty of Music, University of Arts in Belgrade. Her research focuses on Serbian liturgical music and stylistic developments in the choral settings of the Divine Liturgy from the late 20th century, with particular attention to cultural and ideological influences on compositional practice.

dr hab. Adam Porębski

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Pulvis es... Muzyczna refleksja nad przemijaniem w utworze

...ad infinitum na chór i orkiestrę symfoniczną

Ziemia, rozpatrywana jako kategoria symboliczna związana z trwaniem i ciągłością istnienia, odsyła do ludzkiego doświadczenia cyklu życia – narodzin, przemijania i nadziei odrodzenia. Symbol ten stał się punktem wyjścia dla mojej kompozycji *...ad infinitum* na chór i orkiestrę symfoniczną, w której refleksja muzyczna koncentruje się wokół problematyki początku świata, ludzkiego istnienia w wymiarze ziemskim oraz poszukiwania wieczności.

Warstwę tekstową tworzą fragmenty *Księgi Rodzaju*, *Psalmów*, *Listów apostoelskich* i *Apokalipsy* – w wersji łacińskiej (Wulgata) oraz w tłumaczeniu na język polski. Teksty te, odnoszące się do wartości takich jak dobro, prawda i nadzieja, funkcjonują jako równoległa wobec muzyki płaszczyzna znaczeń, współtworząc przestrzeń refleksji filozoficzno-duchowej nad ludzką kondycją.

Prawykonanie utworu odbyło się 10 stycznia 2025 roku podczas koncertu pt. *Żywioty* w Filharmonii Sudeckiej im. Józefa Wilkomirskiego w Wałbrzychu, w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Sudeckiej oraz Chóru Feichtinum AMKL pod dyrekcją Artura Wróbla.

Kompozycja dedykowana jest pamięci mego ojca, Ignacego Porębskiego, zmarłego we wrześniu 2024 roku. Wybór miejsca prawykonania – Filharmonii Sudeckiej w Wałbrzychu – ma wymiar głęboko symboliczny. To właśnie tam, przed laty, mój ojciec debiutował jako solista-fagocista, by po latach stać się duchowym adresatem dzieła wykonywanego na tej samej estradzie.

Adam Porębski – twórca z ponad dwudziestoletnim doświadczeniem, autor ponad 100 utworów instrumentalnych, elektroakustycznych i multimedialnych, dr hab. sztuki. Jego muzyka była wykonywana ponad 300 razy na kilku kontynentach. Łączy akademicką precyzję z twórczym ryzykiem, nie stroni od ironii, dekonstrukcji i dialogu z kulturą popularną. Nie boi się łamać konwencji – zarówno na pięciolinii, w sali wykładowej czy podczas organizowanych przez siebie wydarzeń. Od 2024 r. kieruje Instytutem Kompozycji wrocławskiej Akademii Muzycznej.

lic. Franciszek Rusek

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Cisza jako doświadczenie jedności z naturą w cyklu pieśni *Shihaikai*

Aleksandra Kościowa

Rozumienie natury w duchowości i estetyce szeroko pojętego Dalekiego Wschodu daleko odbiega od myślenia zachodniego. Ten typ relacji, budowany na osobistym doświadczeniu, jest uwydatniony w tradycyjnych haiku japońskich. Ta krótka forma poetycka, o stałej strukturze sylabicznej, za pomocą prostych środków oddaje ulotność chwili, bardzo często koncentrując uwagę na fenomenach naturalnych. Przedmiotem analizy jest cykl pieśni, skomponowany do tekstów haiku Matsuo Bashō (XVII w.) – *Shihaikai* na sopran i fortepian Aleksandra Kościowa (2004). Celem wystąpienia jest skonfrontowanie funkcji ciszy w kształtowaniu relacji słowno-muzycznych w tym utworze. Cisza rozumiana jako „negatywna przestrzeń” (jap. ma, „間”) stanowi bowiem istotny koncept w tradycyjnej estetyce Japonii, z którą to teksty Bashō są nierozzerwalnie związane. Istotnym aspektem refleksji jest więc zestawienie tych koncepcji obrazowania natury, które ukształtowały formę haiku z optyką kompozytora polskiego, który – w tym konkretnym przypadku – zna i poddaje osobistej refleksji idee estetyki Dalekiego Wschodu. Mając to na uwadze, analiza skoncentruje się na ujawnieniu sposobu funkcjonowania i znaczeniu ciszy w powyższych cyklach pieśni.

Franciszek Rusek – teoretyk muzyki, kompozytor, konferansjer i publicysta. Absolwent studiów licencjackich na kierunku Kompozycja i teoria muzyki w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku (2024), w klasie kompozycji dra Marka Czerniewicza. Obecnie kontynuuje naukę na studiach magisterskich w tejże uczelni, na specjalności teoria muzyki oraz prowadzi zajęcia. W pracy badawczej koncentruje się na muzyce chóralnej, twórczości kompozytorów gdańskich oraz na inspiracjach kulturami Dalekiego Wschodu.

mgr Anna Rusin

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Six Chants populaires hébraïques op. 86 Dariusza Milhauda w kręgu żydowskiej tradycji

Słynne słowa „Jestem Francuzem z Prowansji i wyznania żydowskiego”, rozpoczynające autobiografię Dariusza Milhauda, wskazują na kulturowe zakorzenienie twórcy, mocując jego muzyczny styl w swoistych ramach estetycznych. Rodzime wpływy zaowocowały bowiem „przemycaniem” żydowskiego i prowansalskiego idiomu do wielu kompozycji neoklasyka. Rok 1925 wydaje się szczególnie w kontekście tematyki judaistycznej. To wówczas powstały aż trzy opusy bezpośrednio związane z żydowskim dziedzictwem kompozytora: *Six Chants populaires hébraïques* op. 86, *Deux hymnes* op. 88 oraz opéra-bouffe *Esther de Carpentras*, op. 89. W późniejszym czasie spod pióra kompozytora wyjdą także dwa znaczące teksty: artykuł „La musique juive au comtat Venaissin” (1938) i wykład „The Problem of Jewish Music” (1945). Z tej racji, celem studium jest analiza i interpretacja cyklu *Sześciu ludowych pieśni żydowskich* op. 86 w kontekście pism twórcy. Postępowanie badawcze opiera się na koncepcji związków słowno-muzycznych według założeń Mieczysława Tomaszewskiego. Ponadto wskazanie podobieństw między wspomnianymi kompozycjami z 1925 roku zarówno pod względem zakomponowania materiału dźwiękowego, jak i występowania określonych toposów literackich (związanych ze sferą biblijną) stanowi próbę uchwycenia specyfiki żydowskiego idiomu twórcy.

Anna Rusin - doktorantka w Szkole Doktorskiej Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie. Z wyróżnieniem ukończyła studia z teorii muzyki w krakowskiej uczelni, realizując ich część w ramach programu Erasmus+ w CNSMD w Lyonie oraz w Sveučilište u Splitu. Stypendystka rządu francuskiego France Excellence (2024, CNSMD de Paris) i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2025). Autorka artykułów (*Res Facta Nova*, *Ethos*, *Kwartalnik Młodych Muzykologów UJ*) i referatów (m.in. Paryż, Leeds, Kijów).

dr Ewa Rzanna-Szczepaniak

Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu

***Litania do Najświętszej Maryi Panny Floriana Dąbrowskiego:* twórca w obliczu kataklizmu dziejowego**

Przedmiotem badań jest *Litania do Najświętszej Maryi Panny Floriana Dąbrowskiego* (1913-2002). Dzieło należy do grupy utworów pisanych w późnym okresie twórczości, które zajmują ważne miejsce w dorobku kompozytorskim twórcy poszukującego własnej tożsamości artystycznej w obliczu przeżytego kataklizmu dziejowego. Główny problem badań, zgodnie ze społeczno-regulacyjną teorią kultury opracowaną w poznańskim ośrodku kulturoznawczym (opisaną w pracach Jerzego Kmity oraz Grzegorza Banaszaka), przyjętą jako podstawę metodologiczną, zawiera się w pytaniu o cel – czy mówiąc inaczej sens – działań podejmowanych przez kompozytora, począwszy od wyboru określonego tekstu poetyckiego po muzyczną interpretację. Sposób podejmowania tematu śmierci przez Dąbrowskiego stanowi z jednej strony wyraz osobistych doświadczeń twórcy z lat II wojny światowej oraz Polski powojennej – w tym kontekście dzieło muzyczne jawi się jako interpretacja przeżyć własnych, z drugiej strony – jest próbą artystycznego zmierzenia się kompozytora z kataklizmem dziejowym jakim jest wojna.

Ewa Rzanna-Szczepaniak – muzyk, doktor nauk humanistycznych z zakresu historii. Jej aktywność naukowa koncentruje się na zagadnieniach związanych z rozwojem kultury muzycznej w Polsce, w latach 1944-1956 (kontekście społeczno-politycznym, wpływie polityki kulturalnej na polityczne oraz instytucjonalne tworzenie i upowszechnianie wyselekcjonowanych wartości kultury) oraz twórczości muzycznej kompozytorów poznańskich – analizie postaw twórczych i estetycznych w kontekście przemian stylistycznych.

dr Marcin Simela

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Rozważania o Tajemnicy Wcielenia w *Hodie scietis quia veniet Dominus*

S. Godziemba-Trytka

Twórczość chóralna, zajmująca przez lata centralne miejsce w dorobku Szymona Godziemba-Tryteka (ur. 1988), jest owocem jego pogłębionej refleksji nad aspektem duchowym życia człowieka. W kompozycji *Hodie scietis quia veniet Dominus* (2016) podejmuje on tematykę bożonarodzeniową, przybliżając, poprzez bogatą paletę środków kompozytorskich, złożoność znaczeń zawartych w tekście. Próbując odnaleźć odpowiedź na nurtujące go fundamentalne pytania sięga do wielowiekowej tradycji liturgicznej muzyki chrześcijańskiej i zestawia ją z religijną muzyką ludową, której obecność ma wymiar głęboko symboliczny. Łaciński tekst wigilijnej modlitwy brewiarzowej, będący nośnikiem głębokiej myśli teologicznej, dialoguje z polskimi tekstami ludowych kolęd (*Pomalusku Józefie, Gore gwiazda, Mizerna cicha*), które wprowadzają do utworu pierwiastek humanistyczny. Muzyczna interpretacja poszczególnych fragmentów tekstu, po które sięga kompozytor w kolejnych trzech częściach utworu, skłania do pogłębionej refleksji nad Tajemnicą Wcielenia, której tak bardzo brakuje we współczesnym skomercjalizowanym świecie

Marcin Simela – ukończył muzykologię (2007) i prawo (2010) w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Studia kontynuował w Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy, gdzie ukończył teorię muzyki (2011) oraz organy (2011). W 2017 roku uzyskał tytuł doktora sztuki w zakresie teorii muzyki w Akademii Muzycznej w Krakowie. Jego zainteresowania badawcze są głównie skupione na muzyce organowej XIX i XX wieku. Pracuje na stanowisku adiunkta na Wydziale Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku Akademii Muzycznej w Bydgoszczy. Jest także nauczycielem przedmiotów teoretycznych w Szkole Muzycznej I i II stopnia im. T. Szeligowskiego w Lublinie.

dr hab. Iwona Sowińska-Zajac

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Sonata fortepianowa nr 2 „The Passion” Ayo Bankole – nigeryjski wymiar duchowości w muzyce

Sonata fortepianowa nr 2 „The Passion” Ayo Bankole’a stanowi jeden z najbardziej fascynujących przykładów dwudziestowiecznej muzyki artystycznej Nigerii, w której zbiegają się korzenie chrześcijańskie, rdzenna kultura muzyczna oraz afrykański wymiar duchowości. Niniejszy artykuł analizuje, w jaki sposób Bankole przekłada ideę *Pasji* na język muzyczny, który nie jest jedynie imitacją europejskiej ekspresji sakralnej, ale dziełem zakorzenionym w nigeryjskim postrzeganiu sacrum. Zamiast traktować duchowość jako kategorię czysto tekstową lub liturgiczną, Bankole konstruuje ją poprzez intensywność rytmiczną, transformację motywiczną oraz połączenia harmoniczne, które przywołują zarówno wrażliwość muzyczną wywodzącą się z kultury Joruba, jak i idiom europejskiego modernizmu. Autorka skupia się na wybranych fragmentach *Sonaty*, aby zbadać, w jaki sposób kompozytor koduje znaczenie duchowe poprzez strukturę muzyczną i kontrast symboliczny – szczególnie w relacji między cierpieniem, transcendencją i wspólnotową afirmacją. Analiza umieszcza również *Sonatę* w szerszym kontekście dyskusji na temat tożsamości postkolonialnej, międzykulturowej muzyki sakralnej oraz nigeryjskiego wymiaru duchowości wyrażanego poprzez kompozycję muzyki poważnej.

Iwona Sowińska-Zajac - dyrygent i teoretyk muzyki, adiunkt w Katedrze Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, pełnomocnik Rektora ds. Ewaluacji Jakości Działalności Naukowej AMKP. Opublikowała kilkanaście artykułów naukowych i esejów oraz uczestniczyła w wielu międzynarodowych konferencjach. Była kierownikiem projektu badawczego PRELUDIUM 11 Narodowego Centrum Nauki: *Reprezentacja muzyczna we współczesnej estetyce, filozofii i semiotyce. Twórczość Arnolda Schoenberga wobec kategorii reprezentacji*, który częściowo pokrywał się z problematyką pracy doktorskiej oraz jedną w głównych wykonawczyń polsko-litewskiego projektu badawczego DAINA1 *Music of Change: Expression of Liberation in Polish and Lithuanian Music before and after 1989*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. W 2025 roku opublikowała monografię *Woyzeck i Wozzeck. Georga Büchnera i Albana Berga literacka i muzyczna transfiguracja*, wydaną przez Penderecki Academy Press w Krakowie. Do kręgu jej zainteresowań należą zagadnienia estetyki muzycznej, twórczość drugiej szkoły wiedeńskiej oraz zagadnienia postmodernizmu i ponowoczesności w polskiej muzyce współczesnej.

dr Anna Stachura-Bogusławska

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Miserere mei, Deus. Tekst Psalmu 51 jako impuls inspiracyjny dzieł

H.M. Góreckiego, J. Świdra, E. Bogusławskiego i W. Szalonka

Starotestamentowe psalmy uchodzą za arcydzieła liryki, a papież Jan Paweł II w sposób szczególny cenił je jako inspirację do modlitwy, będącej dialogiem człowieka z Bogiem.

Teksty psalmów od wieków inspirują także kompozytorów do ich muzycznego opracowania. Dzieła oparte na słowach psalmów dziękczynnych, pokutnych, błagalnych czy pochwalnych obecne są również w twórczości kompozytorów środowiska Górnego Śląska II połowy XX wieku.

Referat koncentruje się na wybranych dziełach kompozytorów kręgu górnośląskiego, dla których impulsem inspiracyjnym stał się przejmujący tekst pokutnego Psalmu 51, rozpoczynający się słowami *Miserere mei, Deus* (Zmiłuj się nade mną, Boże). Są to: *Miserere* op. 44 na duży chór mieszany a cappella (1981) Henryka Mikołaja Góreckiego, *Miserere* na 12-osobowy mieszany chór solistów a cappella (1997) Witolda Szalonka, *Miserere* na chór mieszany (1995) Józefa Świdra oraz *Modlitwa pokutna* na chór mieszany (V cz. cyklu *Psalmu Dawida* 1997-1998) Edwarda Bogusławskiego. Referat przybliży okoliczności powstania dzieł, ich język brzmieniowy, relację muzyki i tekstu oraz wymiar duchowy kompozycji.

Anna Stachura-Bogusławska - teoretyk muzyki, prodziekan Wydziału Sztuki Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie. Absolwentka teorii muzyki na Wydziale Kompozycji, Teorii i Edukacji Muzycznej Akademii Muzycznej w Katowicach oraz studiów doktoranckich w Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie, gdzie uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych (2010). Współautorka (wraz z Iwoną Bias i Moniką Biedą) dwóch książek, m.in. *Emocja utkana z dźwięku. Edward Bogusławski: życie - dzieło* (2005) oraz artykułów naukowych i popularnonaukowych. Zajmuje się muzyką polską XX i XXI wieku, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości kompozytorów górnośląskich.

dr hab. Wojciech Stępień, prof. AM

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

Late Victorians Marka Adamo – droga Krzyżowa czy requiem dla ofiar AIDS?

Referat omawia *Late Victorians* (1994) amerykańskiego kompozytora Marka Adamo (ur. 1962) jako muzyczną medytację nad doświadczeniem epidemii AIDS. Utwór, napisany na mezzosopran, recytatora i orkiestrę, inspirowany esejem Richarda Rodrigueza, składa się z czterech części określonych przez kompozytora jako „migawki z epidemii”, wplecionych w poezję Emily Dickinson. Analiza ukazuje, jak Adamo stworzył formę muzyczną w celu nadania utworowi wymiaru ponadreligijnych stacji drogi krzyżowej, gdzie każdy obraz jest refleksją nad cierpieniem i wspólnotą. Dzięki temu kompozycja przekracza konwencję *requiem* i zamiast wyłącznie upamiętniać zmarłych, eksponuje rolę żyjących jako świadków i pomagających. *Late Victorians* jawi się jako muzyczny hołd dla miłości i solidarności, przekraczający granice żałoby i afirmujący wartość relacji międzyludzkich w obliczu kryzysu.

Wojciech Stępień – kompozytor, teoretyk muzyki i muzykolog, profesor Akademii Muzycznej w Katowicach oraz Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Autor książek: *The Sound of Finnish Angels. Musical Signification in Five Instrumental Compositions by Einojuhani Rautavaara* (2011) oraz *Le Nouveau Grieg. Tendencje modernistyczne w twórczości Edvarda Griega na przykładzie opp. 54, 66 i 72* (2019). Stypendysta Fulbrighta (2022/23). Twórca oper kameralnych i pieśni, m.in. opery *A Single Man* (2024)

dr hab. Magdalena Stochniol, prof. AM

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach

St. Matthew Passion Benta Sørensenena jako refleksja egzystencjalna

Pasja wg św. Mateusza Benta Sørensenena skomponowana została w 2019 roku i należy do arcydzieł zarówno w dorobku tego kompozytora, jak i panoramie dwudziestowiecznych utworów pasyjnych. Duński twórca podejmuje temat męki Chrystusa w sposób niezwykle oryginalny, stawiając w centrum utworu nie słowa Ewangelisty i opis wydarzeń wokół krzyża, lecz poezję takich twórców jak Anna Achmatowa, Emily Dickinson czy Søren Urlik Thomsen. Punkt ciężkości zostaje przesunięty – z opisu męki i śmierci Jezusa na pytania filozoficzno-egzystencjalne bliskie każdemu człowiekowi: motyw nieuzasadnionego cierpienia, nieskończonej, boskiej miłości i tajemnicę zmartwychwstania.

Wystąpienie stawia sobie jako cel prezentację utworu Sørensenena ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia libretta utworu, a także interpretację muzyczną w kontekście zarówno stylu tego kompozytora, jak i tradycji muzycznej oraz spuścizny Jana Sebastiana Bacha.

Magdalena Stochniol – ukończyła Akademię Muzyczną w Katowicach (dyplom w 2003 r.); w 2012 roku, Instytucie Muzykologii Wydziału Historycznego UJ obroniła pracę doktorską pt. *Poetyka muzyki Sofii Gubajduliny w kontekście chrześcijańskiej tradycji kulturowej* napisaną pod kierunkiem prof. Alicji Jarzębskiej. W zakresie jej zainteresowań znajduje się muzyka XX i XXI wieku. Jest autorką pierwszej monografii twórczości Andrzeja Krzanowskiego, *Dzieło jako system i autobiografia* (Katowice 2023).

dr hab. Marcin Strzelecki

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Natchnienie a sprawczość – kiedy muzyka przychodzi z zewnątrz

Autor analizuje zjawisko natchnienia w tworzeniu muzyki na przestrzeni historii kultury. Autor ukazuje ewolucję postrzegania intuicji i objawień – od średniowiecznych mistyków (np. Hildegardy z Bingen) przez romantycznych filozofów i kompozytorów (F. Schelling, F. Schiller, E.T.A. Hoffmann, W.A.Mozart, L. van Beethoven) po współczesne koncepcje generatywne. Wskazuje na napięcie między racjonalnym, świadomym komponowaniem a doświadczeniem muzyki jako „głosu z zewnątrz”. Podkreśla rolę mitu o geniuszu obdarzonym boską inspiracją oraz znaczenie intuicji, automatyzmu i podświadomych procesów twórczych. Referat łączy perspektywę filozoficzną, historyczną i psychologiczną, ukazując, że narracja o natchnieniu przez wieki służyła zarówno zyskaniu na prestiżu, jak i mistyfikacji, a także reinterpretacji muzycznej przeszłości. Z zagadnieniami tymi wiążą się także zjawiska ekstazy wywoływanej muzyką, romantycznej afirmacji natchnionej improwizacji, a także twórczej otwartości awangardowych i kontrkulturowych eksperymentów.

Marcin Strzelecki - badacz muzyki, kompozytor, instrumentalista i artysta multimedialny (także krytyk, grafik, kaligraf, elektronik i programista) związany z Akademią Muzyczną im. K. Pendereckiego w Krakowie, gdzie prowadzi wykłady z harmonii, kontrapunktu i analiz muzyki z narzędziami komputerowymi. Realizuje projekty sztuki dźwięku, instalacji multimedialnych i współpracuje z ASP, Politechniką Krakowską oraz AGH. Prowadzi empiryczne badania nad percepcją harmonii, barwy i stylometrii, a także nad zastosowaniami AI w tworzeniu i analizie muzyki.

mgr Jan Surma

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Zagadnienia interpretacyjne w *Conatus* na organy solo Krystiana Kielba

Referat poświęcony jest duchowemu wymiarowi utworu *Conatus* (2017) Krystiana Kielba, ukazanemu w perspektywie filozoficzno-egzystencjalnej. Kompozycja ta zajmuje szczególne miejsce w twórczości organowej wrocławskiego środowiska kompozytorskiego, ponieważ odwołuje się nie do bezpośrednich inspiracji religijnych, lecz do pojęcia o bogatej tradycji filozoficznej i metafizycznej. Termin *conatus*, obecny w myśli od starożytności po filozofię nowożytną, oznacza wewnętrzną skłonność bytu do trwania, samodoskonalenia i dążenia ku pełni istnienia.

W interpretacji kompozytora pojęcie to wiąże się z ideą rozwoju, rozumianego jako nieustanne dążenie natury ku doskonałości, prawdzie i pięknu. W referacie podjęta zostanie próba odczytania tej koncepcji w warstwie muzycznej utworu, ze szczególnym uwzględnieniem narracji dźwiękowej, organizacji czasu, napięć dynamicznych i procesu brzmieniowego. Analiza pozwoli ukazać, w jaki sposób struktura kompozycji staje się metaforą ruchu, przemiany i wewnętrznego impulsu ku przekraczaniu własnych granic.

Conatus zostanie przedstawiony jako przykład duchowości o charakterze filozoficzno-egzystencjalnym, w której muzyka nie ilustruje konkretnych treści religijnych, lecz staje się przestrzenią refleksji nad istnieniem, rozwojem i dążeniem do absolutu. W tym ujęciu utwór wpisuje się w szerokie rozumienie duchowości jako procesu poszukiwania sensu, realizującego się poprzez formę dźwiękową i doświadczenie słuchowe.

Jan Surma – organista, teoretyk muzyki, muzyk kościelny. Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w klasie organów dra hab. Piotra Rojka, prof. AMKL, a także w klasie teorii muzyki dra hab. Tomasza Kienika, prof. AMKL. Od 2022 roku wykładowca w Katedrze Organów, Klawesynu i Muzyki Dawnej w macierzystej uczelni. W obecnie prowadzonych badaniach skupia się nad twórczością kompozytorów szkoły wrocławskiej po 2000 roku, którą włącza w swój repertuar koncertowy.

dr hab. Elżbieta Szczurko, prof. AMFN

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy

Muzyka w dialogu ze słowem. *Meditation und psalm* Piotra Mossa

Na przestrzeni niemal 40 lat Piotr Moss skomponował ponad 20 utworów do tekstów religijnych, ujętych w różne formy i gatunki muzyczne, takie jak: msza (także pojedyncze części mszalne: *Gloria*, *Agnus Dei*), kantata, pieśń hymn, sekwencja, antyfona, kanty, psalm. Wszystkie te dzieła powstały w wyniku zamówienia albo jako kompozycje konkursowe. Ich cechą wspólną jest specyficzny rodzaj języka dźwiękowego, wynikający z łączenia współczesności z tradycją. Kompozytor odwołuje się do stylistyki dawnych epok, operuje pewnymi znanymi z przeszłości „gestami”, ewokuje znane z tradycji ujęcia fakturalne i brzmieniowe. Opracowanie warstwy dźwiękowej jest zawsze determinowane tekstem słownym, który „reżyseruje” poczynania kompozytorskie. W referacie ukazane zostaną relacje słowno-muzyczne w *Meditation und Psalm* – utworze napisanym w 2001 roku do tekstów *Agnus Dei* i wybranych wersów psalmu *De profundis*.

Elżbieta Szczurko - dr hab., teoretyk muzyki, prof. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Od 2019 roku jest dyrektorem Szkoły Doktorskiej bydgoskiej Uczelni. Jej zainteresowania naukowe dotyczą muzyki polskiej XX i XXI wieku. Opublikowała monografie: *Twórczość Antoniego Szalowskiego w kontekście muzyki XX wieku* (Bydgoszcz 2008), *Antoni Szalowski. Person and Work* (Frankfurt am Main 2013), *Pasja w twórczości polskich kompozytorów XX i początku XXI wieku na tle historii gatunku* (Bydgoszcz 2016, praca nagrodzona przez Narodowe Centrum Kultury) oraz blisko 80 artykułów wydanych w Polsce i za granicą.

prof. dr hab. Katarzyna Szymańska-Stułka

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie

O natchnieniu w odniesieniu do duchowości tworzenia – Émilie du Châtelet, Władysław Stróżewski, Kaija Saariaho, Agata Grzybowska

Za Władysławem Stróżewskim sięgam do pojęcia „natchnienie”, które jest polskim odpowiednikiem łacińskiego *in-spiro* (inspiracji), kwestii kluczowej dla komponowania i tworzenia. Proponuję przyjrzenie się duchowości tworzenia u jej progu, w momencie pojawienia się natchnienia wraz z obudzeniem się kreatywności i zarysowania wczesnej koncepcji dzieła. Moment ten staram się uchwycić od strony filozoficznej (Stróżewski), empiryczno-badawczej (du Châtelet) oraz twórczej kompozytorsko-muzycznej (Saariaho) i reportażowo-fotograficznej (Agata Grzybowska). Spojrzenie na kwestię twórczego natchnienia z tych kilku perspektyw pozwoli na rozważenie natury natchnienia, jak również jego roli w powstaniu artystycznego dzieła.

Katarzyna Szymańska-Stułka - teoretyk muzyki, profesor sztuki. Bada przestrzeń muzyczną, obecnie zwłaszcza w kontekście *landscape music*, cyrkularności, *mindfulness*, nowego stylu motetowego, transgresji kulturowych, nowej duchowości i impresjonizmu. Rozwija teorię dzieła muzycznego w kontekście filozoficznym i kulturowym. Jest autorką książek: *Harnasie Karola Szymanowskiego. Poziomy istnienia dzieła* (1997), *Idiom polski w twórczości Andrzeja Panufnika* (2006), *Idea przestrzeni w muzyce* (2015), *Przestrzeń jako źródło strategii kompozytorskich* (2022) i licznych artykułów naukowych. Inne obszary zainteresowań badawczych to twórczość Andrzeja Panufnika, studia na temat inspiracji monodią w twórczości kompozytorów polskich, twórczość kompozytorów i kompozytorek warszawskich od XIX do XXI wieku w sferze współczesnej duchowości.

mgr Barbara Śnieżek-Gużyńska

Instytut Sztuki, Polska Akademia Nauk w Warszawie

Muzyka dla pielgrzymów. O praktykach słuchania na pątnicznym szlaku i w sanktuarium jasnogórskim

Referat poświęcony jest analizie praktyk słuchania muzyki przez uczestników pielgrzymek na Jasną Górę do lat 60. XX w., kiedy procesy radiofonizacji rytuału i upowszechniania się silników spalinowych na polskich drogach wywołały istotne i trwałe zmiany audiosfery pielgrzymowania. Celem wystąpienia jest ukazanie znaczeń przypisywanych muzyce, w tym orkiestrom, intradom jasnogórskim i gankom, a także dźwiękom dzwonów i ciszy, rozumianej nie jako brak dźwięku, lecz jako znaczący element doświadczenia audialnego pielgrzymów. Badania osadzone są w perspektywie etnomuzykologicznej i audioantropologicznej, traktując słuchanie jako praktykę kulturową, współtworzącą religijne przeżycie drogi i miejsca świętego. Metodologicznie referat opiera się na analizie źródeł i literatury przedmiotu z zakresu studiów nad dźwiękiem, muzyką i pielgrzymowaniem. Referat pozwala lepiej zrozumieć audialny wymiar pielgrzymowania jako istotny, choć często niedostrzegany, element religijnej praktyki i doświadczenia estetycznego.

Barbara Śnieżek-Gużyńska - etnomuzykolożka, asystentka w Pracowni Etnomuzykologii Instytutu Sztuki PAN, doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UW. Współredaktorka serii "Polska Pieśń i Muzyka Ludowa. Studia i Materiały". Członkini stowarzyszenia Polskie Seminarium Etnomuzykologiczne. Przygotowuje dysertację doktorską pod kier. prof. Tomasza Nowaka na temat kultury muzycznej pielgrzymów z Warszawy na Jasną Górę.

dr Dana Vasiliu

University of Bucharest

Embodied Silence. Exploring Spiritual Intimacy in Music and Visual Art

This paper explores how silence functions as a medium of spiritual intimacy and mystical encounter in two seemingly disparate works: Valentin de Boulogne's Last Supper (c. 1625) and Gianna Nannini's contemporary song *Silenzio* (2024). Although separated by centuries and artistic media, both articulate a theology of silence in which revelation emerges through affective and corporeal presence rather than verbal expression. In Valentin's painting, the Apostle John's slumbering withdrawal transforms stillness into an inner space of divine receptivity, echoing Meister Eckhart's notion of the soul's innermost spark as the locus of encounter with God. Nannini's *Silenzio* externalizes this contemplative inwardness, translating it into sound, gesture, and light, where voice and body become instruments of mystical articulation. Bringing these works into dialogue, the paper argues that both transform silence from a negation of sound into a generative condition of transcendence. Through different idioms – Baroque *chiaroscuro* and contemporary rock performance – they stage the sacred as an event of embodied stillness where the boundaries between sensuality and spirituality, human and divine, are momentarily dissolved. Ultimately, the study contributes to broader discussions on the interplay of music, visual culture, and spirituality, demonstrating that the sacred can be apprehended not only through doctrinal language but through the affective, performative, and immersive registers of art.

Dana Vasiliu is currently a Lecturer in the Department of English, University of Bucharest, Romania, where she teaches British Civilization. Her main research interests lie in medieval civilization particularly in the study of the High Middle Ages. In 2009, she earned her PhD in Philology from the University of Bucharest, after defending her doctoral thesis entitled *The Road to the Cathedral. Representations of Sacred Space in Cartography and Religious Architecture in Medieval England (12th–13th Centuries)*, published in 2011. Her scholarship also encompasses studies in Renaissance sacred art and Victorian literature. Recent publications and conference presentations include: *Crossing the Boundaries of Representation in Giovanni di Paolo's Paradise*, Seventeenth International Conference of the Arts in Society, San Jorge University, Zaragoza, Spain, 2022; *Living at the Edges of the World: The Antipodeans and their Deadly Sins*, *Świat i Słowo*, vol. 42, no. 42/1, 2024; *The Monstrous and the Penitent: Sin, Purgatory, and Medieval Cartographic Imagination*, Medieval + Monsters: MAM, MAMA, and IMA Joint Conference with The Newberry Library, Chicago, USA, 2025.

mgr Maria Wichary

Uniwersytet Warszawski

Rola pieśni w polskich reformowanych liturgiach domowych

Nabożeństwo domowe było istotnym elementem duchowości protestanckiej w XVI oraz XVII wieku. Kościół reformowany w Rzeczypospolitej zalecał organizowanie go co najmniej raz w tygodniu. Odprawiał je zazwyczaj gospodarz szlachecki dla wszystkich członków swojej rodziny oraz służby. Szczegółowy przebieg pasterstwa domowego, bo tak nazywano tę uroczystość, umieszczano w oficjalnych drukach wydawanych przez kościół. Zawierały one wszystko, co było potrzebne do odprawienia tego nabożeństwa: liturgię, katechizm, zbiór modlitw i część kancjonałową. Repertuar muzyczny wykorzystywany w nabożeństwach domowych był niezwykle różnorodny. Tak jak ich kościelne odpowiedniki, liturgie domowe składały się zarówno z części stałych, mówionych oraz śpiewanych, jak i zmiennych. Te drugie pozostawione były do wyboru przez prowadzącego nabożeństwo, spośród małego zbioru zaproponowanych utworów muzycznych. Ich teksty dopasowane zostały tematycznie do konkretnych miejsc w liturgii. Dotyczyły one między innymi prawd wiary, moralnego zachowania oraz życia codziennego. W planowanym wystąpieniu zaprezentowany zostanie przebieg nabożeństwa domowego na podstawie liturgii wydawanych przez ewangelików reformowanych w Rzeczypospolitej w XVI i XVII wieku. Analizie zostanie także poddany repertuar muzyczny wykorzystywany w trakcie nabożeństwa domowego. Opisana zostanie również funkcja utworów muzycznych w tym rodzaju liturgii, co pozwoli na określenie ich wpływu na duchowość polskich ewangelików reformowanych.

Maria Wichary - doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych na Uniwersytecie Warszawskim. Rozprawę doktorską pod kierunkiem prof. dr hab. Tomasza Jeża przygotowuje na temat wspólnego kancjonału ewangelików reformowanych (1636). Jej zainteresowania badawcze skupiają się wokół hymnologii protestanckiej na ziemiach polskich, które prowadzi w sposób interdyscyplinarny, łącząc historię, muzykologię oraz teologię.

dr Maria Wilczek-Krupa

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

„Obrzędowy” wymiar poezji śpiewanej: Zygmunt Konieczny i Ewa Demarczyk

Twórczość piosenkowa Zygmunta Koniecznego obejmuje przeszło 100 kompozycji napisanych dla wybranych wykonawców, w większości związanych z krakowską Piwnicą pod Baranami (w tym dla Mieczysława Świetlickiego, Krystyny Zachwatowicz, Barbary Nawratowicz, Ewy Demarczyk, Kamili Klimczak, Joanny Słowińskiej). W historii muzyki kabaretowej stanowią one krok milowy, wychodzą bowiem poza ramy *pará* i *ódé* i nie służą wyłącznie parodii (*pará* z greckiego oznacza „pomimo” lub „obok”, *ódé* to „śpiew”, a zatem parodia to w bezpośrednim tłumaczeniu „przeciwśpiew”). Nowa jakość gatunku, wsączająca się w najgłębsze znaczenia tekstu i odkrywająca myśli umykające słowu, narodziła się wraz z rozpoczęciem współpracy Koniecznego z Ewą Demarczyk. W interpretacjach tego duetu wartością nadrzędną jest kategoria ekspresji, przy czym zauważyć należy, że o ostatecznym kształcie wyrazowym decyduje tu nie kompozytor, ale wykonawca. Czym innym jest bowiem *Grande Valse Brillante* Zygmunta Koniecznego w wykonaniu Ewy Demarczyk, czym innym w zamyśle Michała Bajora, a czym innym w interpretacji Kingi Preis czy Joanny Słowińskiej. Piosenki Ewy Demarczyk, kreowane zgodnie z mottem „Śpiewam nastrój, nie fabułę”, przedkładają ekspresję i ton ponad strukturę poezji, mają zatem wymiar duchowy, obrzędowy, odświętny.

Maria Wilczek-Krupa - prorektor ds. studentów i promocji, adiunkt w Katedrze Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego AMKP w Krakowie. Jest teoretykiem muzyki, historykiem i publicystą. W jej obszernym dorobku literackim znajdują się trzy biografie książkowe: *Kilar. Geniusz o dwóch twarzach* (Znak, 2015), *Górecki. Geniusz i upór* (Znak, 2018) i *Żuan Don. Biografia Jeremiego Przybory* (Znak, 2023). Za swoje osiągnięcia otrzymała honorową odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

dr hab. Jakub Żmudziński, prof. UAP

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu

„Spiętrzona przez muzykę” cisza – akustyczne ekwiwalenty Tajemnicy (na przykładzie poezji Antoniego Matuszkiewicza)

Bogata twórczość literacka Antoniego Matuszkiewicza (ur. 1945) obejmuje blisko 20 tomów poezji, prozę, dramaty, eseje i przekłady z języka czeskiego. Ten – jak pisał Karol Maliszewski – „poeta własnego głosu i jednego tematu, poeta konsekwencji i mistycznego uporu”, od początku swej twórczości podejmuje przede wszystkim problematykę postawy człowieka wobec Tajemnicy. Niezależnie bowiem, czy opisuje odwiedzane miejsca, podziwiane dzieła sztuki czy górski pejzaż, w kontemplacji świata, prócz rozbudowanej wyobraźni wizualnej, ogromne znaczenie odgrywa u niego pejzaż dźwiękowy, muzyka i cisza. Relacja między nimi nie jest jednak oczywista, prócz bowiem zagłębienia w tradycji chrześcijańskiej, odnajdujemy tu liczne odwołania do duchowości wschodniej. W swojej wędrówce, na równi stawiając wiersze i prozę poetycką, notuje obrazy, w których muzyka raczej podpowiada ciszę. Dążąc do „głębi ciszy” poeta szczególnie wyczulony jest właśnie na tę muzykę, która nie niszczy jej „płaszczyzny”. I to właśnie w ciszy „najpierwotniejszej”, czy „wszechharmonizującej”, w jakiej „czas się gubi”, najbliżej jest do „niewypowiedzianego”. W tych chwilach również barwy ustępują „ciszy samego światła”

Jakub Żmudziński – profesor UAP na Wydziale Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa. Zajmuje się m.in. motywem gór (*Pieniny w literaturze polskiej*, Poznań 2010) oraz problemem muzyki i dźwięku w literaturze (*Kultura muzycznie nastrojona. Muzyka w literaturze i obrzędzie*, Poznań 2021). Od lat bada twórczość Stanisława Vincenza, któremu poświęcił monografię *Wzór nieznany. Stanisław Vincenz a muzyka*, Wrocław-Poznań 2018. Ostatnio zajmuje się tematyką muzyki sfer, traktując ją jako muzyczność IV w literaturze. Redagował m.in. „Czas Kultury” i „Zeszyty Artystyczne”. Wydał cztery książki poetyckie.

